

Euroopa Komisjon

Leader-lähenemine: üldjuhend

Käesoleva dokumendi/juhendi eesmärk

Käesolevas dokumendis tutvustatakse Leader-lähenemist ja selgitatakse, kuidas see saab kaasa aidata maapiirkondade arengule. Dokumendis esitatakse ka põhiteave selle kohta, kuidas tuleks seda lähenemisviisi kui Euroopa Liidu maaelu arengu poliitika lahutamatu osa kohalikul tasandil rakendada.

Dokument sisaldab:

- Leader-mõiste selgitust;
- Leader-lähenemise põhielemente;
- üldist selgitust selle kohta, kuidas Leader-lähenemist rakendatakse;
- peamiste kontaktpunktide loetelu, kust saab lisateavet.

Dokument on adresseeritud kõigile maapiirkondade sidusrühmadele, kes on huvitatud kohalikest maaelu arengu algatustest ja neis osalemisest. Nad võivad olla riikliku, piirkondliku või kohaliku tasandi juhid, põllumajandustootjad või teised maakogukonna aktiivsed liikmed – kõigil neil võib Leader-programmis olla oma roll.

Meie eesmärk on selgitada otsuseid tegevatele ja programmiga seotud asutustele, eelkõige uutes ja tulevastes liikmesriikides, mis on Leader ja kuidas seda ellu viiakse. Lisaks püüame ELi maarahvastikule näidata, et Leader-lähenemine võib anda neile võimaluse näidata üles algatusvõimet ja osaleda aktiivselt oma piirkonna maaelu arengukavades (ja saada sellega kaasnevat rahalist toetust).

Käesolev dokument on ülevaatlisk ja kergesti loetav juhend. Dokumendis ei käsitleta Leader-algatuse tekkeloo igat üksikut aspekti ega sellega seotud õigusnorme ja haldusmenetlusi. Nende kohta võib leida teavet mujalt (käesolevas dokumendis on esitatud mõned kontaktandmed).

Sisukord

- 1. Leader-lähenemine maaelu arengule: mis see on?**
- 2. Leader-lähenemise seitse põhielementi**
- 3. Leaderi rakendamine kohalikul tasandil**
- 4. Leaderi tulevik: süvalaiendamine**
- 5. Kontaktpunktide andmed, kust saab lisateavet**
- 6. Näited Leaderi rakendamise kohta**

1. Leader-lähenemine maaelu arengule: mis see on?

Maaelu arengu poliitika tähtsus ühises põllumajanduspoliitikas aina suureneb. See edendab Euroopa maapiirkondade säästvat arengut, kuna selle raames tegeletakse majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnavalaste probleemidega. Üle poole ELi rahvastikust elab maapiirkondades, mis hõlmavad 90% ELi territooriumist.¹ Leader on uuenduslik käsitlus ELi maaelu arengu poliitika raames.

Leader tähendab maaelu arengu meetmete omavahelisi seoseid.² Nagu see nimi viitab, on tegemist pigem kohalike maapiirkondade arengu edendamise ja tagamise meetodiga kui kindlaksmääratud meetmetega, mida tuleb rakendada. Kogemused on näidanud, et Leader võib oluliselt muuta maapiirkondades elavate inimeste igapäevaolu. Tänu sellele võivad vanad ja uued maaelu probleemid leida uuenduslikke lahendusi ning see on n-ö laboriks, mille abil tõstetakse kohalikku suutlikkust ja kus püütakse leida uusi võimalusi, mis vastaksid maapiirkondade vajadustele. See on andnud väärtuslike tulemusi mitmes ELi vanade liikmesriikide³ maapiirkonnas ning võib aidata uutel ja tulevastel ELi liikmesriikidel kohaneda tänapäeva muutuva maailmaga.

Alates selle algusest 1991. aastal on ELi maarahvastikule Leaderiga ette nähtud vahendid aktiivseks osalemiseks oma tuleviku kujundamisel. Aja jooksul on see arenenud koos muu ühise põllumajanduspoliitikaga. Hindamisel ja maapiirkondade sidusrühmadelt saadud andmed tõendavad, et Leader-lähenemine on vahend, mis toimib hästi eri olukordades ja piirkondades, ning arvestab maaelu poliitika kujundamisel väga mitmesuguseid maapiirkondade vajadusi. Seetõttu on sellest saanud maaelu arengu poliitika lahutamatu osa. Leader-lähenemine võib tulevikus osutada väärtuslikuks abivahendiks maaelu arengu poliitika kujundamisel, julgustades kohalikke organisatsioone osalema säästva arengu strateegiate väljatöötamisel ja rakendamisel.

Leader ei ole aastatel 2007–2013 enam eraldiseisev programm, vaid see on kaasatud (n-ö süvalaiendatud) kõigisse riiklikesse/piirkondlikesse maaelu arenguprogrammidesse. See avab uued võimalused kohaldada Leader-lähenemist senisest palju ulatuslikumalt ning palju suurema hulga maaelu arengut edendavate tegevusvaldkondade suhtes.

Leaderi kaudu innustatakse maapiirkondi leidma uusi viise, et olla konkurentsivõimeline, kasutada maksimaalselt ära oma varasid ning lahendada tekkivaid probleeme, mis tulenevad näiteks vananevast elanikkonnast, teenuste osutamise viletsast tasemest või töökohtade puudumisest. Sel viisil aitab Leader tõsta põllumajandustootjate ja laiemalt kogu maarahvastiku elukvaliteeti. Programmis kasutatakse maaelu probleemide lahendamiseks terviklikku lähenemisviisi. Selles tunnustatakse näiteks, et konkurentsivõimelisus toidu tootmisel, meeldiva keskkonna olemasolu ja kohalikule elanikkonnale töökohtade loomine on üksteist vastastikku toetavad maaelu aspektid, mis eeldavad erioskusi, asjakohast tehnoloogiat ja teenuseid, mida tuleb käsitleda ühtse tervikuna ja mille suhtes tuleb rakendada sihtotstarbelisi poliitilisi meetmeid.

¹ 25 liikmesriigiga ELis.

² Prantsuse keeles: „*Liaison entre actions de développement rural*”.

³ 15 liikmesriigiga EL enne 2004. aasta mai laienemist 25 liikmesriigini.

Leaderiga on alates selle algusest 1991. aastal ELi maarahvastikule antud meetod, kuidas kaasata kohalikke koostööpartnereid nende piirkonna tulevase arengu juhtimisse. Leader-lähenemine on äratanud suurt huvi nii ELis kui mujal. Seda on jäljendatud väljaspool tema enda abisaajate ringi. Huvi Leaderi vastu on mõnikord tänu oma võimele lahendada arenguprobleeme uute koostöövormide ja vastavate tegevusvaldkondade kaudu mõjutanud riiklikke, piirkondlikke ja kohalikke haldusasutusi ning poliitikat.

Leader täiendab muid üleeuroopalisi ja riiklikke programme. Leader-meetmetega on võimalik näiteks rakendada ja koondada kohalikke ressursse, toetades arenguprojektide eelseid projekte (nt diagnostilisi ja teostatavusuuringuid või kohaliku suutlikkuse tõstmine), mis parandavad nende piirkondade võimalusi saada ja kasutada oma arengu rahastamiseks mitte üksnes Leaderi rahalisi vahendeid, vaid ka muid vahendeid (nt laiemaid ELi ja riiklikke maaelu ja regionaalse arengu programme). Leaderi kaudu abistatakse eri valdkondi ja abisaajate rühmi, kes sageli ei saa üldse toetust või saavad seda vaid piiratult, ka muude maapiirkondades rakendatavate programmide raames, näiteks kultuuritegevus, looduskeskkonna parandamine, arhitektuurimälestiste ja muinsuskaitse alla kuuluvate ehitiste taastamine, maaturism, tootjate ja tarbijate vaheliste sidemete parandamine jne.

Leader ergutab sotsiaal-majanduslikke üksusi tegema koostööd, et toota kaupu ja teenuseid, mis annavad suurimat lisandväärtust oma piirkonnas.

Lühike ülevaade Leaderist

Leader-programmiga tehti algust 1991. aastal ning selle eesmärgiks oli tõsta maapiirkondade arengupotentsiaali, tuginedes kohalikule initsiatiivile ja oskustele, edendades oskusteabe omandamist kohaliku integreeritud arengu kohta ja levitades seda oskusteavet muudesse maapiirkondadesse.

a/ Leader on osa ELi laiemast maaelu arengu poliitikast

Leaderi eesmärgid on kooskõlas ELi üldise maaelu arengu poliitika eesmärkidega. Arenev ühine põllumajanduspoliitika arvestab maapiirkondade ja -keskkondade mitmekesisust, kohalikku omapära ja seda, et ühiskond väärtustab üha enam kvaliteetset looduskeskkonda. Neid käsitatakse ELi maapiirkondade suurima varana.

b/ Leaderi lugu

Enne 1990ndate aastate algust katsetatud maaelu arengu käsitusviisid olid tüüpiliselt valdkonnapõhised, keskendusid peamiselt põllumajandustootjatele ja nende eesmärk oli soodustada struktuurimuudatusi põllumajanduses. Nende puhul kasutati ülalt alla lähenemist, kus toetuskavade rakendamise üle otsustati riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Kohalikke sidusrühmi ei innustatud alati omandama oskusi, et kujundada ise oma piirkonna tulevikku.

Kohalikke kogukondi kaasavat ja kohalikke ressursse väärtustavat piirkonnapõhist lähenemist ja altpoolt tulevat algatust hakati pikapeale nägema uue võimalusena töökohtade ja ettevõtete loomiseks maapiirkondades. Leaderit hakati rakendama katseliselt, liites mitmesugused kohaliku tasandi projektid ja ideed, sidusrühmad ning ressursid. See osutus ideaalseks vahendiks, et testida, kuidas suurendada maapiirkondade võimalusi.

ELi territoorium, kus Leader-lähenemist rakendatakse, Leader-rühmade hulk ja Leader-tüüpi lähenemistele eraldatud rahaliste vahendite hulk on pärast Leaderi alustamist 1991. aastal oluliselt suurenenud.

c/ Poliitiline kontekst: katselisest algatusest süvalaiendamiseni

Leaderit esitleti poliitilises mõttes kui ELi struktuurifondidest rahastatud ühenduse algatust. Leader-programme on rakendatud kolmes etapis: Leader I (1991–93), Leader II (1994–99) ja Leader+ (2000–06). Liikmesriikides ja piirkondades on selle aja vältel rakendatud eraldiseisvaid Leader-programme, mida on ELi tasandil eraldi rahastatud. Alates 2007. aastast kaasatakse (n-ö süvalaiendatakse) Leader-lähenemine üldisesse ELi maaelu arengu poliitikasse. See tähendab, et Leader liidetakse ELi toetatavatesse riiklikesse ja piirkondlikesse maaelu arengu üldprogrammidesse kõrvuti mitmete muude maaelu arengu telgedega. Alates 2007. aastast rahastatakse Leaderit üldise finantsraamistiku raames uuest Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD), kust EL annab igale liikmesriigile vahendid maaelu arengu toetamiseks.

Leader-algatused	Kohalike tegevusrühmade arv	Pindala	ELi rahastamine
Leader I	217	367 000 km ²	442 miljonit eurot
Leader II	906	1 375 144 km ²	1755 miljonit eurot
Leader Plus	893	1 577 386 km ²	2105,1 miljonit eurot

2. Leader-lähenemise seitse põhielementi

Leaderi idee

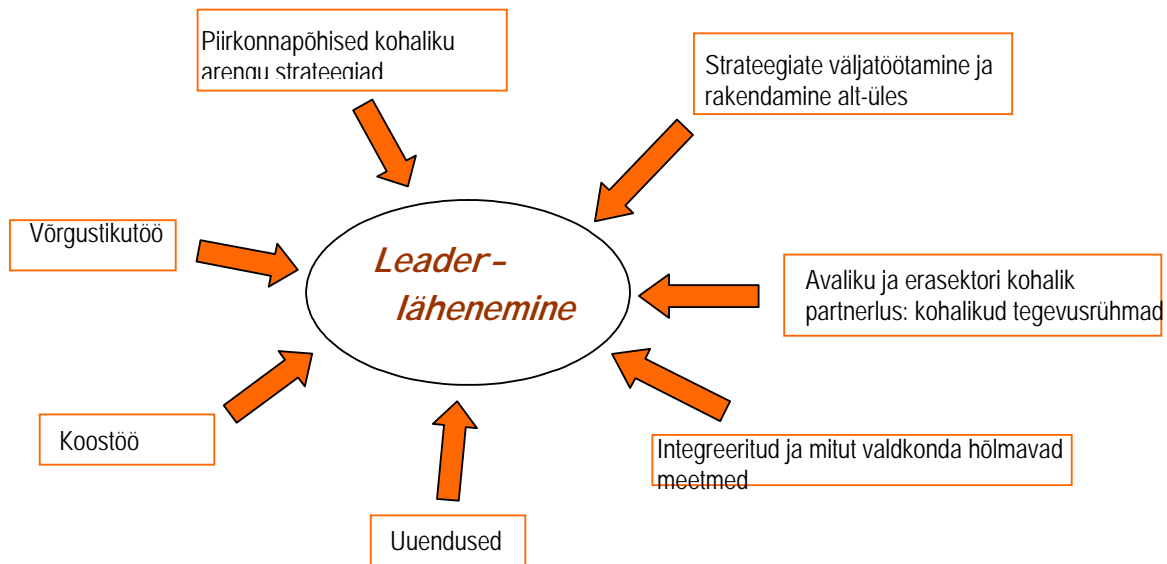
Leader-lähenemise aluseks on põhimõte, et arvestades Euroopa maapiirkondade mitmekesisust on arengustrateegiad tulemuslikumad ja tõhusamad, kui nende üle otsustavad ja neid rakendavad kohalikud osalejad kohalikul tasandil ning kui nendega kaasneb selge ja läbipaistev rakendusprotsess, asjaomaste riiklike haldusasutuste toetus ja hea tava edasiandmiseks vajalik tehniline tugi.

Leader-lähenemine erineb muudest traditsioonilisematest maaelu arengu poliitilistest meetmetest selle poolest, et ta näitab pigem seda, kuidas toimida, kui seda, mida oleks vaja teha. Leader-lähenemist saab lühidalt iseloomustada seitsme põhielemendi kaudu. Neid on käesolevas dokumendis eraldi kirjeldatud, kuid oluline on neid käsitada ühtse vahendite kogumina. Kogu rakendusprotsessi vältel täiendavad ja mõjutavad need

elemendid üksteist positiivselt ning neil on püsiv mõju maapiirkondade dünaamikale ja nende võimele lahendada ise oma probleeme.

Leaderi seitse põhielementi

The seven key features of Leader

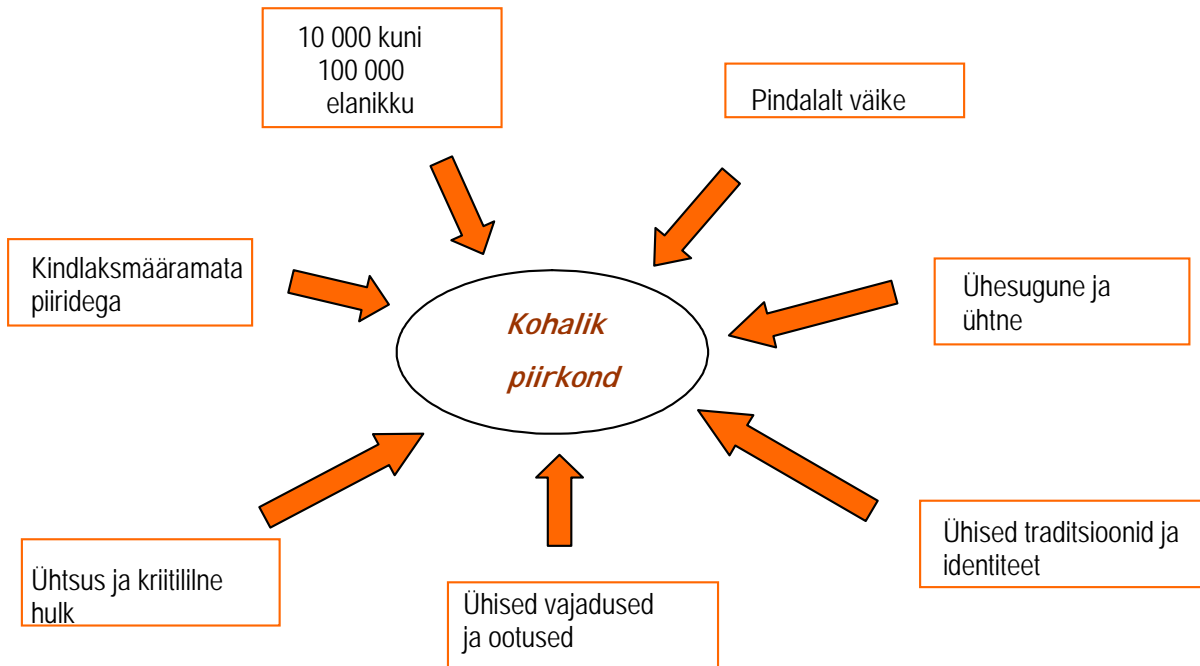
1. element. Piirkonnapõhised kohaliku arengu strateegiad

Piirkonnapõhise lähenemise puhul võetakse poliitika rakendamise sihtpiirkonnaks väike, ühesugune, sotsiaalselt ühtne territoorium, mida sageli iseloomustavad ühised traditsioonid, kohalik identiteet, ühtekuuluvustunne või ühised vajadused ja ootused. Sellise piirkonna võrdlusaluseks seadmine hõlbustab vastava piirkonna tugevate ja nõrkade külgede, ohtude ja võimaluste ning piirkonna potentsiaali äratundmist ja säästva arengu peamiste kitsaskohtade kindlakstegemist. Piirkonnapõhine tähendab peamiselt kohalikku tasandit.

Selline lähenemine toimib tõenäoliselt paremini kui muud, kuna see võimaldab meetmete täpsemat sobitamist tegelike vajaduste ja kohaliku konkurentsieelisega. Valitud piirkond peab olema piisavalt ühtne ja pakkuma küllaldast inimressursside ning rahaliste ja majanduslike vahendite kriitilist hulka, et toetada jätkusuutlikku arengustrateegiat. See ei pea vastama varem kindlaksmääratud halduspiiridele.

Piirkonnapõhine lähenemine

An area-based approach

Kohaliku piirkonna mõiste ei ole kõikehõlmav ega staatiline. Vastupidi, see areneb ja muutub koos suuremate majanduslike ja sotsiaalsete muutuste, põllumajandustootmise rolli, maakasutus- ja keskkonnaprobleemide ning üldise ettekujutusega maapiirkondadest.

2. element. Altpoolt tulev algatus

Altpoolt tulev algatus tähendab seda, et kohalikud osalejad otsustavad strateegia väljatöötamise ja seavad kohaliku piirkonna prioriteedid. Kogemused on näidanud, et paremate tulemuste saamiseks ei tohiks altpoolt tulevat algatust käsitleda riiklike ja/või piirkondlike asutuste ülaltpoolt tulevate algatuste alternatiivina või vastandina, vaid pigem neid kaht ühendavana ja vastastikku mõjutavana.

Leaderi seitsmest elemendist on kõige väljapaistvam altpoolt tulev algatus. Seda lähenemist järgivat maaelu poliitikat tuleks kujundada ja rakendada viisil, mis vastaks kõige paremini nende kogukondade vajadustele, kelle jaoks see on mõeldud. Üks võimalus seda tagada on kutsuda kohalikke sidusrühmi üles edasisi tegevusi juhtima ja neis osalema. See kehtib nii vanade liikmesriikide kui ka kogu ELi kohta, kuid on samavõrd oluline ka ELi liikmeks saada soovivates riikides, kus põllumajandust vaevavad struktuuriprobleemid ja kus on palju võimalusi maaelu kvaliteedi parandamiseks.

Kohalike osalejate kaasamine tähendab laiemat üldsust, majanduslike ja sotsiaalsete sidusrühmade ning asjaomaste avalik-õiguslike ja eraõiguslike asutuste kaasamist. Suutlikkuse tõstmine on altpoolt tulevate algatuste oluline osa, mis tähendab:

- kohalike elanike teadlikkuse tõstmist, nende koolitust, osalust ja kaasamist, et määrata kindlaks piirkonna tugevad ja nõrgad küljed (analüüs);
- eri huvirühmade osalemist kohaliku arengustrateegia koostamises;
- kohalikul tasandil selgete kriteeriumide kehtestamist, et valida välja asjakohased tegevused (projektid) strateegia rakendamiseks.

Osalemine ei tohiks piirduda esimese etapiga, vaid peaks jätkuma kogu rakendusprotsessi vältel, et aidata kaasa strateegia rakendamisele, valitud projektide elluviimisele ning tuleviku jaoks vajalike kokkuvõtete tegemisele ja kogemustest õppimisele. Kaasamise ja konsulteerimise käigus tuleks tegeleda ka oluliste läbipaistvusega seotud küsimustega, et osalejad jõuaksid dialoogi ja läbirääkimiste kaudu üksmeelele.

3. element. Avaliku ja erasektori partnerlus: kohalikud tegevusrühmad

Kohaliku partnerluse ehk kohaliku tegevusrühma loomine on Leader-lähenemise iseloomulik ja oluline element. Kohaliku tegevusrühma ülesanne on määratleda ja rakendada kohalikku arengustrateegiat, teha otsuseid oma rahaliste vahendite eraldamise ja juhtimise kohta. Kohalike tegevusrühmade töö on säästva arengu edendamisel tõenäoliselt tulemuslik, kuna nad:

- koondavad ja ühendavad avaliku sektori, erasektori, kodanike ja vabatahtliku sektori olemasolevad inimressursid ja rahalised vahendid;
- koondavad kohalikud osalejad ühiste projektide ja mitut valdkonda hõlmavate meetmete ümber, et saavutada sünergia, ühisomand ja piirkonna majandusliku konkurentsivõime parandamiseks vajalik kriitiline hulk ressursse;
- tugevdavad maapiirkonna sageli vähese koostöökogemusega osalejate vahelist suhtlust ja koostööd, vähendades nõupidamiste ja arutelude kaudu konfliktide tekkimise võimalust ning hõlbustades kokkuleppele jõudmist;
- soodustavad eri partnerite vahelise vastastikuse mõju kaudu põllumajandussektoris asetleidvaid kohandamis- ja muutmisprotsesse (nt kvaliteettooted, toiduahelad), keskkonnaküsimuste integreerimist, maamajanduse ning elukvaliteedi mitmekesistamist.

Kohalik tegevusrühm peaks liitma avaliku ja erasektori, olema tasakaalukas ja esindama olemasolevaid kohalikke huvirühmi, mis koosnevad piirkonna eri sotsiaal-majanduslikest valdkondadest pärit inimestest. Otsustamistasandil peavad eraõiguslikud osalejad ja ühendused moodustama vähemalt 50% kohalikest partnerlustest.

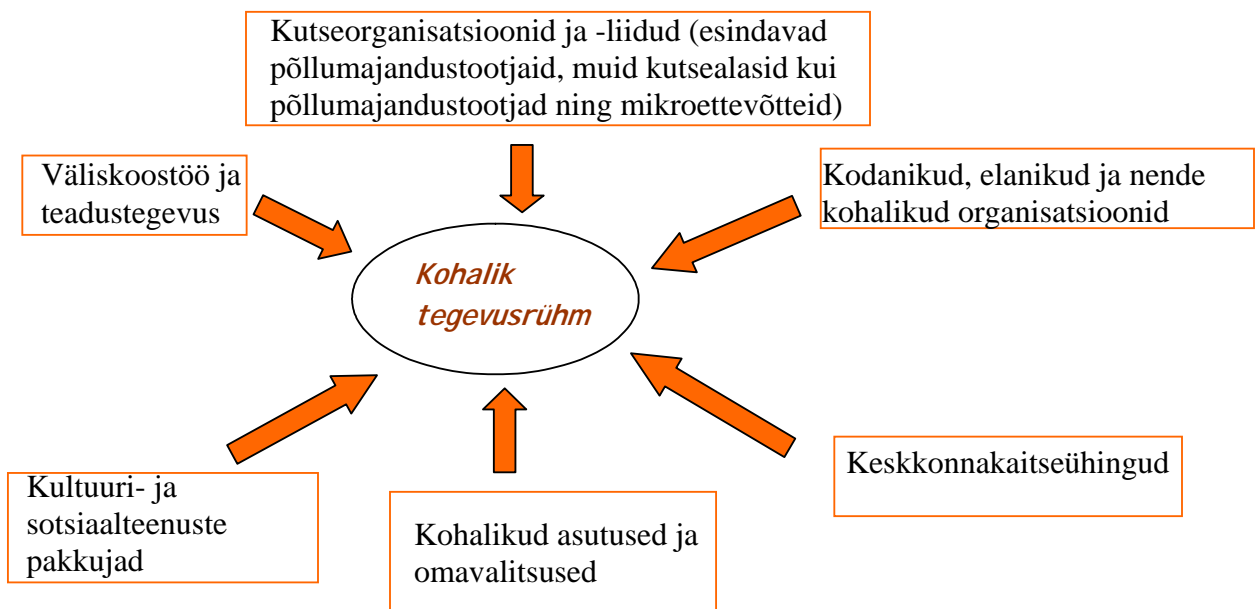
Kohaliku tegevusrühma võib luua spetsiaalselt Leader-toetuse saamiseks, kuid see võib põhineda ka olemasolevatel koostöövormidel. Kohalik tegevusrühm, kellel on oma teostajad ja otsuse tegemise õigus, on sellise organisatsiooni näidis, mis võib positiivselt mõjutada poliitika elluviimist. Kogemused näitavad, et piirkondliku ning riikliku poliitilise ja institutsioonilise korra erinevuse tõttu on nende ühiste tunnusjoonte alusel loodud kohalikke tegevusrühmi mitut tüüpi ja samuti on nende iseseisvus projektide heaskäitmisel ning finantsjuhtimisel erinev. Kohalike tegevusrühmade roll ja kohustused on mõnes liikmesriigis aja jooksul muutunud, kuna Leader-lähenemisega on põhjalikumalt tutvutud.

Kohalikud tegevusrühmad otsustavad kohaliku arengustrateegia suuna ja sisu üle ning teevad otsuseid mitmesuguste rahastamist vajavate projektide kohta. Tegelikke makseid teeb sageli pigem riiklike vahenditega tegelev makseasutus kui kohalik tegevusrühm ise, kuid toetusi antakse kohaliku tegevusrühma poolt valitud projekti alusel.

Maapiirkondades osalevad kohalikes algatustes kõige aktiivsemalt:

- kutseorganisatsioonid ja -liidud (esindavad põllumajandustootjaid, muid kutsealasid kui põllumajandustootjad ning mikroettevõtteid);
- kutseühingud;
- kodanikud, elanikud ja nende kohalikud organisatsioonid;
- kohalikud poliitilised esindajad;
- keskkonnakaitseühingud;
- kultuuri- ja sotsiaalteenuste pakkujad, sealhulgas meedia;
- naisorganisatsioonid;
- noored.

The Local Action Group

Eeldatakse, et kohalik tegevusrühm:

- koostaks koos piirkonna asjaomaste huvirühmadega ühisprojekti;
- omaks sõltumatust otsuste tegemisel ja võimet vaadata kohalikke ressursse värske pilguga;
- liidaks erinevad meetmed;
- oleks suuteline kasutama kohalike ressursside pakutud võimalusi;

- oleks avatud uuenduslikele ideedele;
- oleks võimeline liitma ja integreerima eraldiseisvaid valdkondlikke lähenemisi.

Kohalikele tegevusrühmadele delegeeritakse suur hulk juhtimisülesandeid (nt projektivalik, maksed, järelevalve, kontrolli- ja hindamiskohustused). Kohalike tegevusrühmade sõltumatuse määr võib siiski liikmesriikide eriomase organisatsioonilise korralduse ja institutsioonilise tausta tõttu suuresti erineda. Enamasti rahastatakse Leader-projekte ja meetmeid üldiste toetustena. Sellised toetused, mida kaasrahastatakse ELi ja liikmesriikide riiklikest vahenditest, katavad muutuva osa projekti rahalistest vajadustest sõltuvalt projekti ja piirkonna tüübist.

4. element. Uuenduste tegemise soodustamine

Leader võib märkimisväärselt kaasa aidata maapiirkondade arengu uute ja uuenduslike lähenemiste edendamisele. Sellist uuendust soodustab kohalike tegevusrühmade vabadus ja paindlikkus selliste meetmete üle otsustamisel, mida nad tahavad toetada.

Uuendamist tuleb mõista laiemalt. See võib tähendada uue toote, protsessi, organisatsiooni või turu loomist. Uuenduse üldine määratlus kehtib nii maa- kui linnapiirkondade puhul. Maapiirkondades on hõreda asustuse ning inim- ja füüsiliste ressursside suhtelise vähesuse tõttu nõrgemad sidemed uurimis- ja arenduskeskustega ning neil võib olla raske rakendada radikaalseid uuendusi, kuigi see on muidugi võimalik.

Uuenduste tegemine maapiirkondades võib tähendada mujal väljatöötatud uuenduste ülekandmist ja kohandamist, oskusteabe traditsiooniliste vormide kaasajastamist või uute lahenduste leidmist alalistele maapiirkonna probleemidele, mida muude poliitiliste sekkumistega ei ole suudetud rahuldavalt ja säästvalt lahendada. See võib anda uudse lahenduse maapiirkondade eriomastele probleemidele.

Leader-lähenemise ja selle seitsme elemendi rakendamine võib iseenesest olla uuenduslik poliitika kujundamise viis, millega võivad algse poliitika rakendamise meetodi kaudu kaasnedu uuenduslikud meetmed. Näiteks võib eespool kirjeldatud altpoolt tulev algatus hoogustada uute projektiideede teket, mida kohalik tegevusrühm võib seejärel toetada, kuna see ei ole seotud kindlaksmääratud meetmetega. Side- ja infotehnoloogia kasutuselevõtt maapiirkondades võib saada oluliseks kanaliks, mille kaudu maaelanikkond saab uuendustele paremini juurde pääseda.

5. element. Integreeritud ja mitut valdkonda hõlmavad meetmed

Leader ei ole valdkondlik arenguprogramm: kohalikul arengustrateegial peab olema mitut valdkonda hõlmav põhjendus ning see peab integreerima mitmeid tegevusvaldkondi. Kohalikes strateegiates sisalduvad meetmed ja projektid peaksid olema seotud ja neid tuleks koordineerida. Integreerimine võib hõlmata ühes valdkonnas võetud meetmeid, programmi kõiki meetmeid või konkreetseid meetmeid või – mis on kõige olulisem – eri majandus-, sotsiaal-, kultuuri- ja keskkonnategelaste ning asjaomaste valdkondade vahelisi sidemeid.

6. element. Võrgustikutöö

Võrgustikutöö hõlmab saavutuste, kogemuste ja oskusteabe vahetust Leader-rühmade, maapiirkondade, maaelu arenguga seotud haldusasutuste ja organisatsioonide vahel ELis, sõltumata sellest, kas nad on otsesed Leaderi raames abisaajad või mitte. Võrgustikutöö on vahend hea tava edasiandmiseks, uuenduste levitamiseks ja kohalikust maaelu arendamisest saadud kogemustele tuginemiseks. Võrgustikutöö loob suhteid inimeste, projektide ja maapiirkondade vahel ning võib seega aidata kõrvaldada isoleeritust, mida mõned maapiirkonnad kogevad. Leader-rühmade kontaktid võivad anda tõuke koostööprojektide loomiseks.

Võrgustike eri liigid:

- **Institutsioonilised võrgustikud**

Neid rahastab Euroopa Komisjon, kes määratleb nende ülesanded. EL toetab nii Euroopa kui liikmesriikide tasandil võrgustruktuure, mis ühendavad Leader-rühmad, haldusasutused ja kõik teised maaelu arengut edendavad huvitatud isikud. Alates 2007. aastast on kahte liiki institutsioonilisi võrgustikke:

- * Euroopa maaelu arengu võrgustik (mida juhib komisjon);
- * riiklikud maaeluvõrgustikud, mille loovad liikmesriigid.

Võrgustikutöö on keskendunud peamiselt vaid Leaderile, kuid alates 2007. aastast hakatakse tegelema palju suurema hulga maaelu arengu küsimustega. Võrgustikke toetavad eksperdid ja nende raames tehakse praktilist tööd, näiteks koostatakse trükiseid maaelu arengu mitmesuguste aspektide kohta, korraldatakse seminare, analüüsitakse hea tava kindlakstegemiseks maaelu arendamise meetmeid, jälgitakse maapiirkondade arengu suundumusi, hallatakse veebilehti ja aidatakse Leader-rühmadel otsida võimalikke partnereid ning teha algust koostööprojektidega. Euroopa võrgustik tegutseb ka liikmesriikide võrgustike ja haldusasutuste kohtumiskohana, et jagada kogemusi Euroopa tasandil. Võrgustikutöös osalemine on kõigile ELi rahalist toetust saavatele Leader-rühmadele kohustuslik, kuid ka muud rühmad on teretulnud jagama oma teadmisi ning kogemusi.

- **Riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud võrgustikud**

Mõnes liikmesriigis (nt Iiri ja Kreeka rühmade võrgustik) ja Euroopa tasandil (nt Euroopa maaelu arengu Leader-ühendus (ELARD), vt kontaktpunktide peatükk) on samuti loodud või tekkinud Leader-rühmade võrgustikud või ühendused.

7. element. Koostöö

Koostöö on laiem kui võrgustikutöö. See hõlmab kohalikku tegevusrühma, kes korraldab ühisprojekti koos teises piirkonnas, liikmesriigis või isegi kolmandas riigis asuva Leader-rühmaga või sarnast lähenemist rakendava rühmaga.

Koostöö võib aidata Leader-rühmadel edendada oma kohalikke tegevusi. See võimaldab neil lahendada teatud probleeme või anda lisandväärtust kohalikele ressursidele. Samuti aitab see tagada konkreetse projekti elujõulisuseks vajalikku kriitilist hulka ressursse või julgustada lisameetmete võtmist, näiteks eri piirkondades asuvate Leader-rühmade korraldatud ühine turundamine, kui need piirkonnad on spetsialiseerunud ühele ja samale

tootele (kastan, vill jne), või arendada ühisel kultuuripärandil (keldi, romaani jne) põhinevaid ühiseid turismialgatusi.

Koostööprojektid ei tähenda lihtsalt kogemuste vahetamist. Need peavad sisaldama konkreetset ühisprojekti, mida juhitakse soovitatavalt ühise struktuuri alusel. Leaderi raames on võimalikud kaks eri koostööliiki:

- piirkondadevaheline koostöö: see tähendab koostööd ühe liikmesriigi eri maapiirkondade vahel. Seda võidakse teha Leader-rühmade vahel ning see on avatud ka muudele kohalikele rühmadele, kes rakendavad sarnase osalusega lähenemisviisi;
- riikidevaheline koostöö: see tähendab koostööd vähemalt kahe liikmesriigi Leader-rühmade vahel või sarnast lähenemisviisi rakendavate kolmanda riigi rühmadega.

3. Leaderi rakendamine kohalikul tasandil

Seitse põhielementi selgitavad, mida Leader-lähenemine endast kujutab. Nende põhimõtete rakendamine praktikas tähendab inimeste olemasolu, kes kavandavad kohalikke strateegiaid ja osalevad tegevuses. Käesolevas osas on kirjeldatud mõnda Leaderi rakendamise põhietappi valdkondades, kus seda lähenemist kasutatakse esmakordselt. Siinjuures ei püüta kirjeldada kõiki võimalikke olukordi – Leader-tegevused on selleks liialt mitmekesised.

Kohalikke osalejaid hakatakse neis piirkondades, kus Leaderit ei ole veel rakendatud, kaasama siis, kui selgub, et teatud liikmesriik või piirkond hakkab tulevikus mingil hetkel Leaderit rakendama (nt ELiga ühinemisel) ja seega avaldatakse võimalike Leader-rühmade väljaselgitamiseks õigeaegselt avalik konkursikutse.⁴

Ideaalsel juhul tuleks Leader-lähenemise rakendamiseks astuda järgmisi samme.

a. Suutlikkuse tõstmine

See on kõige esimene samm Leader-lähenemise rakendamiseks kohalikul tasandil. Selleks et see uuenduslik lähenemine toimiks hästi, peab kohalikel osalejatel olema piisav oskusteave, konkreetsete tööde tegemiseks vajalikud inimressursid ja loomulikult sellise tegevuse juhtimiseks vajalikud finantsoskused või nad peavad need kõik omandama. Varem õpiti praktilise tegevuse kaudu. Tänapäeval peaks saadud kogemused selle lihtsamaks tegema. Võrgustike ja teiste sidevahendite kasutamine on sellise suutlikkuse arendamisel suureks abiks, kuna see ei anna Leaderi kohta mitte ainult teavet, vaid aitab ka äratada kohalike osalejate huvi kohaliku maaelu arengustrateegia ja sellega seotud projektide koostamise vastu, tagades nii vajaliku kriitilise hulga ressursse. Suutlikkuse tõstmine ei ole eraldi tegevus, vaid ühistegevus, mille käigus õpivad maapiirkondade eri sidusrühmad tundma kõnealust lähenemist ja selle rakendusviisi, mis võimaldab neil seda levitada, selles osaleda ning sellest kasu saada.

⁴ Praegustes liikmesriikides võib aset leida samasugune protsess, kui liikmesriigid või piirkonnad valivad uue programmiperioodi alguses välja uued Leader-rühmad ja kui toetust taotlevad sellise riigi maapiirkonnad, keda ei ole varem Leaderi raames toetatud.

b. Kohalike osalejate kaasamine

Teiseks sammuks on sageli kohtumiste või seminaride korraldamine kohalikus piirkonnas, et luua suhteid peamiste huvitatud isikute vahel, aidata kaasa ideede leidmisele ning võimaldada kohalikel osalejatel arutada oma piirkonna vajadusi usaldusväärsel alusel. Kohalike osalejate kokkuviiamiseks on mitmeid viise: seminarid ja töötoad, avalikud kohtumised, massiteabe- ja sidevahendid ning messid ja näitused on kõige levinumad viisid kohalike osalejate koondamiseks, et arutada neile huvipakkuvaid küsimusi ning kuulda eri arvamusi ja tutvuda piirkonna jaoks kavandatud projektidega.

c. Territoriaalne analüüs

Tähtis on ka asjaomase kohaliku maapiirkonna üksikasjalik analüüs. See keskendub tavaliselt n-ö piirkondliku kapitali – piirkonna varade (inimesed, tegevused, maastikud, kultuuripärand, oskusteave) – kindlakstegemisele, lugedes neid mitte lihtsalt üles, vaid keskendudes ainulaadsetele eripäradele, mida saab arendada. Nende eripärade ja piirkonnapõhise analüüsi käigus kindlakstehtud põhipunktide uurimine peaks aitama määratleda võimalikke kohalikke arengustrateegiaid, mis keskenduvad kõnealusele maapiirkonnale. Piirkonnapõhise analüüsi tegemine seob kõik kohalikud osalejad piirkonnaga keskmises ja pikemas perspektiivis. Kuigi ekspertteadmised on selle analüüsi puhul väärtuslikud, on oluline ka, et oleks võimalik avalikult arutada eri tulevikunägemusi ja piirkonna jaoks parimat strateegiat ning saavutada üksmeel.

d. Olemasolevate tegevusvaldkondade/algatuste kindlakstegemine

Selles territoriaalse analüüsiga seotud Leader-protsessi jaoks olulises etapis vaatavad kohalikud osalejad läbi olemasolevad maaelu arengumeetmed, mida nende piirkonnas rakendati või kavandati. Olemasolevate algatuste kindlakstegemine on oluline sel puhul, kui tuleb otsustada, kas neile tugineda või need asendada. See vähendab ka dubleerivate algatuste ohtu.

e. Partnerluse loomine

Analüüsetapis eeldab altpoolt tulev algatus teadlikkuse tõstmist (teavitamine) ja tegevusi, et analüüsida maapiirkonna tugevusi ja nõrkusi ning kindlaks teha vajadused ja ootused (kasutades meetodeid osaluse analüüsimiseks). Selle etapiga on seotud terve kogukond ja lisaks protsessi juhtivad töörühmad. Kohaliku piirkonna jaoks strateegiliste valikute kavandamise etapis (s.t selliste prioriteetsete teemade/projektide kindlakstegemine, millele tuleks taotleda rahalist toetust) eeldab altpoolt tulev algatus eri huvirühmade osalemist (nt sihtotstarbeliste töörühmade moodustamist).

Kohalike osalejate kokkuviiimine ja territoriaalne analüüs aitavad kindlaks teha neid isikuid, keda tuleks kaasata avaliku ja erasektori koostöösse ning rakendamisprotsessi juhtimisse. Lõpuks viib see kohaliku tegevusrühma loomiseni. Kohalik tegevusrühm on partnerlus, mis rakendab tulemuslikult kogukonnasiseselt kokkulepitud kohaliku arengu strateegiat.

f. Kohaliku arengustrateegia koostamine

Kohaliku arengu käsitlus vormistatakse kohaliku arengustrateegia dokumendiks. See hõlmab eesmärkide ja strateegiliste prioriteetide seadmist ja kavandatud meetmete

järjestamist. Kohalik arengustrateegia on aluseks kohaliku tegevusrühma toetustootlusele, mille liikmesriik/piirkond esitab Leaderiga vastavalt korraldatud avalikule konkursikutsele. Liikmesriigid või piirkonnad valivad välja edukad kohalikud tegevusrühmad ja eraldavad neile vahendid kohalike strateegiate rakendamiseks.

4. Leader tulevikus: süvalaiendamine

ELi maaelu arengu poliitika hiljutisel läbivaatamisel leiti, et Leader on saavutanud sellise küpsusastme, mis võimaldab maapiirkondadel Leader-lähenemist laiemalt üldises maaelu arengu programmi töös rakendada. Mitmed liikmesriigid, kes ühinesid ELiga 2004. aastal, on juba võtnud oma 2004.–2006. aasta programmides vastu süvalaiendatud Leader-tüüpi meetmed.

a. Järgmine programmiperiood (2007–2013)

i. Uus rõhuasetus Leaderile

Nõukogu kiitis 20. septembril 2005. aastal heaks uue määruse maaelu arengu toetuste kohta järgmiseks programmiperioodiks (2007–2013).⁵ Selles rõhutatakse Leader-tüüpi lähenemist. Järgmisel perioodil peab igas maaelu arengukavas olema Leader-komponent altpoolt tulev algatusel põhinevate kohalike arengustrateegiate rakendamiseks. Iga programmi jaoks ettenähtud ELi vahenditest tuleb vähemalt 5% reserveerida Leaderile (programmides kui eraldiseisev Leader-telg). Seda protsendimäära tuleb järk-järgult kasutada ELi uutes liikmesriikides,⁶ kes kohaldavad perioodil 2007–2013 Leaderi suhtes keskmiselt 2,5% määra, arvestades nende väiksemaid kogemusi Leader-lähenemisega. Liikmesriigid või piirkonnad valivad välja kohalikud tegevusrühmad nende esitletud kohalike arengustrateegiate alusel. Iga programmi raames rahastatakse nende kohalike strateegiate koostamiseks vajalikke suutlikkuse tõstmise ja soodustamise meetodeid, kohalike tegevusrühmade struktuuride tegevuskulusid ning kohalike arengustrateegiate ja kohalike tegevusrühmade vaheliste koostööprojektide rakendamist. Võrgustruktuure tugevdatakse Euroopa maaelu arengu võrgustiku loomisega (vt 2. osa, 6. element).

b. Keskendumine uutele liikmesriikidele ja ühinevatele riikidele

Põllumajandustegevusel on eriti oluline osa ELi uute ja tulevaste liikmete maaelu arengus. Põllumajandussektoris viimase aastakümne vältel tehtud institutsioonilised ja struktuurilised muudatused on põhjendanud pikaajalist töötust, vähendanud mõne piirkonna rahvastikku ning nõrgendanud teenuste pakkumist ja infrastruktuuri. ELi liikmeks saada soovivates riikides on oluline, et ka Leaderi altpoolt tulev algatus oleks suurem, mis annab kohalikele ametiasutustele ja kogukondadele suurema sõnaõiguse kohalike vajaduste rahuldamiseks elluviidavate programmide kavandamisel ja rakendamisel ning mis keskendub pigem maapiirkondadele ja territooriumidele kui ainuüksi põllumajandussektorile. Paljudel nendest riikidest on viimastel aastatel olnud vähe kogemusi sellise osalusega lähenemise alal. ELi uutel liikmesriikidel on alates ühinemisest 1. mail 2004. aastal võimalus rakendada süvalaiendatud Leader-tüüpi

⁵ Nõukogu 20. septembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1698/2005, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005).

⁶ 10 uut liikmesriiki, mis ühinesid ELiga 2004. aasta mais.

meedet, mida rahastab EAGGF⁷ arendusrahastu. Kümnest uuest liikmesriigist kuus on liitnud Leader-tüüpi meetme oma „1. eesmärgi”⁸ programmidesse. Suurt rõhku pannakse haldussuutlikkuse tõstmisele, et näiteks edendada ja toetada kohalike tegevusrühmade loomist.

5. Kontaktpunktide andmed, kust saab lisateavet Leader-lähenemise kohta

a. Euroopa Komisjoni loodud Euroopa Leaderi vaatluskeskus

Leaderi vaatluskeskuse veebileheküljelt saab kasulikku teavet kõigi Leaderi aspektide kohta. Kodulehe menüü ja üldteave on kättesaadavad kõigis ELi keeltes. Vt:

<http://ec.europa.eu/leaderplus>

Sellel leheküljel on ka viited riiklike võrgustike lehekülgedele.

Leader+ vaatluskeskuse *Contact Point*:

contact.point@leaderplus.org

Tel: +32 2 235 20 20

Faks: +32 2 280 04 38

Et saada teavet ELi maaelu arengu meetmete kohta üldiselt vt:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/index_en.htm

b. Riiklik/piirkondlik tasand

Programmide teostajad saavad teavet kõige vahetumalt tõenäoliselt riiklikul/piirkondlikul tasandil, olenevalt asjaomase riigi programmitöö struktuurist. Neid teabeallikaid on liiga palju, et neid kõiki siinkohal ära märkida, kuid neid võib leida, kasutades üldtuntud riiklikke allikaid või linke järgmistel veebilehekülgedel:

praeguste ELi liikmesriikide puhul

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/Leaderplus/memberstates/index_en.htm

ühinevate ja kandidaatriikide puhul

http://ec.europa.eu/agriculture/use/index_en.htm

c. Muud kasulikud võrgustikud

ELARD (Euroopa Maaelu Arengu Leader-ühing)

ELARD on 1999. aastal asutatud mittetulundusühing, mis esindab kas riiklike võrgustike kaudu või üksikute liikmete näol üheksa liikmesriigi enam kui 600 kohalikku tegevusrühma.

⁷ Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfond

⁸ Struktuurifondide 1. eesmärk edendab arengus mahajäänud piirkondade arengut ja struktuurilist kohandamist (aastatel 2000–2006).

<http://personal.telefonica.terra.es/web/elard/>

PREPARE (Euroopa Maapiirkondade Partnerlus)

PREPARE-programmi eesmärk on tugevdada maapiirkondade kodanikuühiskonda, eriti kümnes uues liikmesriigis ja ühinejariikides, ning edendada riikidevahelist teabevahetust maaelu arengu teemadel. Erilist tähelepanu pööratakse valitsusväliste organisatsioonide ja valitsustevahelise maaelu arengu alase koostöö edendamisele ning seetõttu ka Leader-lähenemisele.

<http://www.preparenetwork.org/index.php>

e. Leaderi väljaanded

Euroopa vaatluskeskuse uuemaid Leader+ väljaandeid (Leader+ Flash News ja Leader+ Magazine) saab leida Leader+ veebilehe kaudu (vt 5 a).

Leader+ Magazine'i antakse välja kolm korda aastas ja selles esitatakse teavet projektide kohta, mida on teostatud või teostatakse Leader+ raames ning milles kirjeldatakse ka juhtumiuuringuid.

Flash News'is avaldatakse regulaarselt uudiseid ELi maaelu arengu valdkonnas toimuva kohta; avaldatakse nii Leader-tegevusega seonduvat kui ka muid huvipakkuvaid kirjutisi. See on hea lähtepunkt Leaderiga tutvumiseks ja see sisaldab ka interaktiivset osa, kus saab avaldada oma arvamust ja väljaannet tellida.

Leader+ Magazine'i ja Flash News'i tellimust saab esitada ka elektrooniliselt.

Liikmesriikide Leader-võrgustikud avaldavad regulaarselt trükiseid, mida võib leida Interneti-aadressil:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/Leaderplus/publications/nnu_en.htm

6. Näited Leader-tüüpi meetme rakendamise kohta

Leaderi väärtust tõendavad paljud viimastel aastatel toetatud väärtuslikud projektid, mis on reaalselt mõjutanud maapiirkondade elanike igapäevaelu. Käesolevas dokumendis esitatud näited demonstreerivad kohalike tegevusrühmade poolt mitmes Euroopa piirkonnas rakendatud maaelu arengustrateegiate mitmekesisust ja loominguilisust. Nad näitavad ka, kuidas kohalikud tegevusrühmad on hästi ära kasutanud Leaderi raames pakutavaid võimalusi, et teha koostööd piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil ning luua võrgustikke kogemuste jagamiseks ja hea tava edasiandmiseks.

Näited a–c on projektide kohta, mida kohalikud tegevusrühmad viisid ellu kohalikul tasandil, samas kui d on näide kahe liikmesriigi kolme kohaliku tegevusrühma teostatud riikidevahelise koostööprojekti kohta.

a. **Kvaliteettoodete strateegia, Montiferru piirkond – Sardiinia (Itaalia)**

Piirkond, maakond:	Sardiinia
Kohaliku tegevusrühma nimi:	Montiferru, Barigadu ja Sinis'i kohalik tegevusrühm
Projekti maksumus kokku:	8080 eurot ⁹
ELi rahastamine:	4096 eurot
Muu riiklik rahastamine:	2619 eurot
Eraviisiline rahastamine:	1365 eurot

Alates 1950ndatest aastatest on Montiferru kohalik tegevusrühm, kuhu kuuluvad ka Barigadu ja Sinis, olnud tunnistajaks maaelanikkonna suurele rändele linnadesse. Selle tagajärjel kaotasid põllumajandus ja paljud muud traditsioonilised tegevused oma tööjõu ning piirkonna traditsiooniliste toodete valmistamiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Demograafilise olukorra järkjärguline halvenemine mõjutas tugevasti kohalikku kogukonda, tekitades traditsioonide ja tavade hävimise tõttu kohaliku identiteedi kadumise tunde. Põllumajandusliku tegevuse lõppemine tekitas ka keskkonnaprobleeme, näiteks mulla erosiooni ja ökotüüpide ning endeemiliste liikide kadumist.

Montiferru kohaliku tegevusrühma põhieesmärk on olnud elavdada piirkonna sotsiaalmajanduslikku süsteemi, mis põhineb kariloomade pidamisel ja väikestel käsitööstusettevõtetel. See saavutati järgmiste meetoditega:

- väärtustati rohkem kohalikke tooteid ja hõlbustati nende juurdepääsu kohalikule turule;
- kaitsti hävimisohus loodusressursse;
- edendati Montiferru mainet;
- taastati kohaliku kogukonna sotsiaalkultuuriline pärand (tavad ja kombed, mis varem iseloomustasid piirkonna maaelu).

⁹ Projekti kogumaksumus tähendab kirjeldatud projekti maksumust, mitte asjaomase kohaliku tegevusrühma kogueelarvet.

See kohalik tegevusrühm on tegelenud väärtuse lisamisega ja aidanud kohalikul põllumajanduslikul toidul turule jõuda. Projekt keskendub tüüpilisele kohalikule juustule, *casizolu*'le, mida valmistatakse ühe kindla veisetõu, Modicano Sarda, piimast. Lehmad söövad karjamaal ja annavad erilise „puude ja lehtede“ maitsega piima. *Casizolu* juustu tootmiseks tehtud investeeringud on mõeldud tootmisprotsessi täiustamiseks, toidu ohutuse kavandamiseks, kursuste korraldamiseks, töötlemise rahastamiseks, turunduse toetamiseks, võrgustikutööks teiste kohalike kvaliteettoodetega (mesi, külmpressitud oliiviõli, Malvasia vein), kvaliteettootlustussektoris juustu kasutuse suurendamiseks ning tootjate abistamiseks, et nad suudaksid turustusahela juhtimismeetodite kaudu katta turunõudlust.

Kontaktisik: Salvatore Polo
Aadress: Piazza Mannu snc Seneghe - 09070
Telefon: + 39 0783 54132
Faks: + 39 0783 54132
E-post: galmbs@tiscali.it

b. Pilliroo ja tarna lõikamise taastamine, Norfolkis saar (Ühendkuningriik)

Piirkond, maakond: Norfolk
Kohaliku tegevusrühma nimi: Broads & Rivers
Projekti maksumus kokku: 172 425 eurot
ELi rahastamine: 58 820 eurot
Muu riiklik rahastamine: 113 605 eurot

Norfolk'i saare maastikku iseloomustavad suured roostikud ja tarnastikud, mis ääristavad selle kuulsaid veeteid. Looduskaitsejad käsitlevad selliseid märgalasid rahvusvaheliselt oluliste elupaikadena, haruldaste taimede ja loomade koduna. Nende piirkondade kaitsmine sõltub pilliroo ja tarna regulaarsest lõikamisest. Traditsiooniliselt on neid lõigatud kaubanduslikul eesmärgil, et anda toormaterjali katuste tegemiseks; säilitades nii sideme piirkonna arhitektuuripärandi ja looduskeskkonna vahel.

Piirkonna pilliroo- ja tarnatööstus on hoolimata moderniseerimisest sattunud suurtesse raskustesse, mille on osaliselt põhjustanud import ja sellest tulenevad madalad hinnad. Pilliroo ja tarna lõikajad ei ole olnud suutelised asendama hädavajalikke masinaid, samas kui tööstus ei ole suutnud värvata pensionile jäänute asemele uusi töötajaid. 2002. aasta uuringuga tehti kindlaks kuni 20 lõikamisega tegelevat ettevõtjat, neist vähesed olid alla 30aastased ja mitmed lähenesid pensionieale (või olid sinna jõudnud). Töömoraal oli madal ja mitmed lõikajad ei usaldanud keskkonnakaitseorganisatsioone, kes ilmselt soodustasid roostike majandamist vabatahtlike poolt.

Leader+ programmiga ettenähtud vahenditega korraldati kursusi ja taastatakse praegu mahajäetud roostikke. See loob võimalused uute ettevõtete tekkeks, kuid suurendab samas olemasolevate ettevõtete tulemuslikkust ja tulusid, varustades neid näiteks uute masinatega ning suurendades ka kohalike tegevusrühmade liikmete teenimisvõimalusi väljaspool pilliroo ja tarna lõikamise hooaega. Muud tegevused, mis on toonud vähem

otsest kasu, on näiteks liidu loomine, tänu millele on keskkonnakaitseorganisatsioonidel ja teistel lihtsam saada pilliroo ja tarna lõikamise ettevõtete seisukohti sellistes küsimustes nagu sihtalade kindlakstegemine roostike taastamisel ja kaitserajatiste kavandamine ülejutuste korral.

Esimese projektiga õnnestus peatada kohaliku pilliroo ja tarna lõikamise tööstuse allakäik ning sellega sisendati oluliselt kindlust ja optimismi. Teises projektis tegeletakse tööstuse pikemaajaliste vajadustega, meelitades ligi ja toetades uustulnukaid, suurendades olemasolevate ettevõtete tulemuslikkust ja tulusid ning parandades selle piirkonna pilliroo ja tarna reklaamimist.

Kontaktisik:	Malcolm Hackett,
Aadress:	Economic Development Unit, Norfolk County Council, County Hall, Martineau Lane, Norwich NR1 2DH
Telefon:	+44 1603 228960
Faks:	+44 1603 223345
E-post:	malcolm.hackett@norfolk.gov.uk
Veebileht:	www.broadsandrivers.org.uk

c. Turvaline tulevik lugupidamisega mineviku vastu

Piirkond, maakond:	Lõuna-Kymi
Kohaliku tegevusrühma nimi:	Sepra
Projekti maksumus kokku:	59 436 eurot
ELi rahastamine:	22 968 eurot
Muu riiklik rahastamine:	22 968 eurot
Eraviisiline rahastamine:	13 500 eurot

Sepra on registreeritud ühendus, mis tegutseb Lõuna-Kymi kaheksa omavalitsuse maapiirkondades, edendades kohalike elanike iseseisvat tegevust. Ühendus on koostanud piirkonna arengukava, mille jaoks taotleti rahastamist aastateks 2000–2006 Leader+ väljatöötamiseks ettenähtud vahenditest. Arengukava toetab elanike endi ideedel põhinevaid väikeseid arenguprojekte. Eelarve on ligikaudu 1,2 miljonit eurot aastas, millest 30% katab EL, 18% Soome riik, 12% kaheksa omavalitsust ja 40% piirkonna elanikud.

Sepra piirkonnas on ligikaudu 57 000 elanikku. Viimase 30 aasta jooksul on elanikkond pidevalt kahanenud. Maapiirkonnad, elamuehitusalad ja linnad kattuvad osaliselt. Enamik elanikkonnast sõltub tööstusest või avalikest teenustest – väiksemad ettevõtted on arenenud aeglaselt. Programmi põhiidee on edendada meeldiva ja turvalise keskkonna arengut, mis tagab kohalikele elanikele elatise. Kõik programmi meetmed rajanevad lugupidamisel piirkonna ajaloo, looduse ja kohalike inimeste vastu. Programmil on kaks põhieesmärki: loodus- ja kultuuriressursside ärakasutamine ning maa- ja linnapiirkondade koostoime suurendamine.

Programm püüab saavutada põhieesmärke järgmiste meetoditega:

- külade ja teiste kogukondade sisefunktsioonide parandamine;
- turismi ja muude teenuste arendamine;
- uute või olemasolevate kohalike toodete edendamine, turundamine ja arendamine;
- uute väikeettevõtete toetamine;
- Venemaa ja Eesti läheduse ärakasutamine ning muude rahvusvaheliste sidemete arendamine;
- ettevõtete korraldamine, kus maa- ja linnainimestel on võimalik kohtuda.

Arenguprogramm keskendub infotehnoloogiale, keskkonnakaitsele ja eelkõige noortele.

Kontaktisik: Marja Sorvo
Aadress: Helsingintie 1A, 49400 Hamina, Finland
Telefon: +358 44 277 4514
Faks: +358 5 230 4515
E-post: marja.sorvo@seprat.net
Veebileht: www.seprat.net

d. Riikidevaheline haridustöö kultuurimälestiste ja piirkonna muuseumide haldamise valdkonnas: kolm Alpide piirkonda teevad uute perspektiivide seadmiseks koostööd

Liikmesriigid: Austria ja Saksamaa
Piirkonnad, maakonnad: Tirol (Austria), Švaabimaa ja Ülem-Baieri (Saksamaa)
Kohalike tegevusrühmade nimed: Außerfern (AUT), Auerbergland (GER), Ostallgäu (GER)
Projekti maksumus kokku: 30 000 eurot
ELi rahastamine: 15 000 eurot
Eraviisiline rahastamine: 15 000 eurot

Auerberglandi (Saksamaa), Außerferni (Austria) ja Ostallgäu (Saksamaa) piirkonnad on koostanud riikidevahelise õppeprojekti, mis hõlmab 104 osavõtjat, 25 lektorit ja 47 seminari, mis koosnevad 20 moodulist. Projekt püüab rakendada nende kolme Baieri ja Austria Alpide piirkonnas asuva alaga seotud kultuuri ja ajalugu.

Kohalikud tegevusrühmad korraldasid kohtumisi, et piirkondade tegevjuhid saaksid vahetada ideid. Nad leidsid, et kolme naabritegevusrühma arengustrateegiatel on mitmeid ühiseid eesmärke ja palju võimalusi tulevaseks koostööks. Kuna riikidevahelised koostööprojektid on kohalikest projektidest keerukamad ja riskantsemad, otsisid kolm Leader+ juhti kindlat koostöö alust. Nad teadsid juba, et riikidevahelise projekti edukuse määrab kindel usk, et projekt toob kolmele kohalikule tegevusrühmale kasu. Pärast projekti kriitilist ja põhjalikku hindamist otsustasid nad rajada oma koostöö ajaloo ja kultuuri ning turismi ja tööhõive vaheliste seose tugevdamisele. Projekt püüab turismi ja

kultuuri ühendades luua uusi töökohti (eelkõige naistele), et tugevdada noorte jaoks sidet kodumaa ja selle ajaloo vahel.

Kolm kohaliku tegevusrühma juhti võtsid ühendust Itaalia kohaliku tegevusrühmaga Val Venostas, Lõuna-Tirolis, kes on Leaderi raames rakendanud sarnast projekti, et saada ideid hea tava kohta.

Kontaktisik:	Günter Salchner
Aadress:	REA Außerfern, Kohlplatz 7, A-6600 Pflach
Telefon:	+43 5672 62387
Faks:	+43 5672 62387 139
E-post:	rea@allesausserfern.at
Veebileht:	www.allesausserfern.at/rea